

יבוא, יצוא ומה שביניהם סקירות וחידושים בענייני חוק ומשפט

עו"ד גיל נדל, ראש תחום יבוא, יצוא וסחר בינלאומי במחלקת מיסים ותגמול בכירים

14 במאי 2015

"רעידת אדמה" משפטית - אגרות יבוא מזון נגבו שלא כחוק

עו"ד גיל נדל, עו"ד עומר וגנר

תקציר

כידוע, משרד הבריאות הוא הגוף הממשלתי המפקח על הליכי יבוא של מוצרי מזון לישראל. כל העוסקים ביבוא מזון לישראל משלמים מזה שנים רבות שתי אגרות למשרד הבריאות בעבור יבוא המזון: "אגרת רישום מוקדם", המשולמת עבור רישיון שנתי למוצר, ו"אגרת שחרור מהנמל" המשולמת עבור אישור לשחרור משלוח מזון ספציפי. סכומי האגרות השתנו במהלך השנים ונעו סביב 300-500 ש"ח לכל אגרה.

בפסק-דין נוקב ומהדהד מיום 13.5.15, מתח בית משפט השלום בראשון לציון ביקורת על משרד הבריאות, וקבע כי שתי האגרות נגבו על ידי משרד הבריאות שלא כדין היות ואין חוק המאפשר את גבייתן, ודחה את טענות ההגנה של משרד הבריאות. בהתאם לכך הורה בית המשפט על השבה של שבעים אחוזים מסכומי האגרות ששולמו על ידי היבואנים, בכפוף להוכחת ביצוע תשלומי האגרות על ידי היבואנים.

סיפור המקרה

מדובר בתביעות של יבואני מזון, שחלק ניכר מהם מיוצגים על ידי משרדנו, אשר טענו כי אגרות יבוא מזון ששולמו על ידם למשרד הבריאות, הן בגין רישומו המוקדם של המזון, והן בגין שחרור המזון מהנמל, נגבו שנים רבות באופן ללא חוקי, בהעדר חוק המאפשר את גבייתן. היבואנים תבעו השבה של אגרות שנגבו בשבע השנים שקדמו להגשת התביעה. בית המשפט קיבל את תביעתם העקרונית של יבואני המזון ופסק כי שתי האגרות- רישום מוקדם, ושחרור מהנמל, הן אגרות שנגבו שלא כחוק.

בית המשפט דחה את טענת משרד הבריאות וקבע כי פקודת ההסגר המנדטורית אינה מעניקה סמכות לגבות אגרות אלה, שכן הסגר מיועד רק לאנשים או בעלי חיים שיש בהם חשש מחלות, אך לא למוצרי מזון. בית המשפט הוסיף וציין כי בנוהל יבוא מזון שהוציא משרד הבריאות לא צוין כי האגרות נגבות מכח פקודת ההסגר.

בית המשפט קבע כי הוכח שבפועל רק 3% ממשלוחי המזון נבדקים בנמל והיתר משוחררים באופן אוטומטי, דבר שמחליש מאד את טענת ההגנה כאילו האגרות נגבות מכח פקודת ההסגר – שכן רוב המשלוחים בכלל לא נבדקים.

בית המשפט הוסיף כי החל משנת 2001, ועד היום, נעשו נסיונות שונים של משרד הבריאות להסדיר את גביית האגרות בתקנות חדשות, אשר לא צלחו, דבר המחזק את הטענה כי גם משרד הבריאות ידע עם כך שהאגרות אינן חוקיות. בית המשפט גם ציין את עדותו של סמנכ"ל משרד הבריאות בבית המשפט, שהודה כי אין מקור חוקי לגביית האגרות בתקנות.

עוד ציין בית המשפט כי ליבואני המזון לא הייתה כל חלופה אמיתית והם נאלצו לשלם את אגרות יבוא המזון, בין אם רצו ובין אם לאו, ובכך ניצל משרד הבריאות את כוחו המונופוליסטי לגביית האגרות.

בהתאם לכך קבע בית המשפט כי יש להשיב את סוכמי האגרות ליבואנים. בית המשפט דחה את עמדת משרד הבריאות לפיה קבלת התביעות תביא להכבדה על תקציבו, ועוד קבע כי לא חל כל שיהוי בהתנהלות היבואנים בעצם מועד הגשת התביעה. בית המשפט ציין כי דווקא משרד הבריאות הוא שבחר לעצום עיניו מול המציאות כאשר ידוע לו החל משנת 2001 שקיימת טענה בדבר אי-חוקיות של האגרות, אך לא נעשה דבר על מנת להסדיר את הנושא בחקיקה.

יחד עם זאת, בית המשפט קבע כי ין מחלוקת שהשירות שמעניק משרד הבריאות ליבואני המזון הוא שירות חיוני וראוי ששירות זה יתוקצב על ידי היבואנים לפחות באופן חלקי, ולכן, בנסיבות אלה קבע כי משרד הבריאות ישיב ליבואנים 70% מסוכמי האגרות ששולמו על ידן בשבע השנים האחרונות, ויותר בידו את ה-30% הנותרים.

מבחינת אופן ההוכחה, קיבל בית המשפט את טענת היבואנים כי די בכרססת הנהלת חשבונות או בשוברי התשלום עצמם כל עוד הם קריאים, חתומים ועל שם היבואן עצמו, ואין חובה להגיש כרססת, שוברים ואישור ר"ח חיצוני כפי שטען משרד הבריאות.

באשר לאגרות שחרור, קבע בית המשפט כי מאחר והן משולמות ברוב המקרים על ידי עמילי מכס, אין די בהגשת שובר על שם עמיל מכס, אלא חובה להגיש מסמך נוסף הקושר בין השובר לבין היבואן, כגון חשבונית עמיל המכס, או כרססת של עמיל המכס אצל היבואן.

בסופו של דבר, התביעה התקבלה ברובה המכריע, ומשרד הבריאות חויב לשלם ליבואני המזון הוצאות משפט ובתוספת שכר טרחת עו"ד בסך כולל של 160,000 ש"ח.

נת.א. (שלום ראשל"צ) 1632/09 ג.ויליפוד אינטרנשיונל בע"מ ואח' נ' מדינת ישראל-משרד הבריאות. פסק-דין מיום 13.5.15, השופט רפי ארניה. חלק ניכר מהיבואנים יוצגו על ידי משרדנו.

מה עומד להתרחש בהמשך ואיך הדבר ישפיע על ציבור יבואני המזון?

מדובר כמובן ברעידת אדמה של ממש מבחינת משרד הבריאות, בשל הקביעה כי פעולת הגבייה שלו היתה בלתי חוקית. יש להניח כי משרד הבריאות יגיש ערעור לבית המשפט המחוזי על פסק דינו של בית משפט השלום, ויבקש את עיכוב ביצועו של פסק הדין, תוך שיטען כי פסק הדין הנוכחי מחייב את משרד הבריאות לכל היותר ביחסיו מול היבואנים שהגישו את התביעות אך לא כלפי כל יבואני המזון. כמו כן, יש להניח כי משרד הבריאות ינסה לקדם מהר ככל האפשר את תיקון החוק באופן שיבקש לספק הסמכה חוקית לגביית האגרות.

יחד עם זאת, הדרך פתוחה ליבואני מזון נוספים להגיש תביעות להשבת האגרות הבלתי חוקיות שנגבו על ידי משרד הבריאות, במשך שבע השנים האחרונות (תקופת ההתיישנות המקסימאלית), וטוב יעשו יבואני המזון החפצים בהשבת האגרות ששילמו במשך שבע השנים האחרונות אם ידאגו להגשת תביעות שכאלו בהקדם.

* * *

הסקירה לעיל הינה בבחינת תמצית. המידע הכלול בה נמסר למטרות אינפורמטיביות בלבד ואין במידע כדי להיות ייעוץ משפטי. לקבלת פרטים נוספים, אנא פנו לעו"ד גיל נדל - ראש תחום יבוא, יצוא וסחר בינלאומי במחלקת מיסים ותגמול בכירים. בדוא"ל Gill.Nadel@goldfarb.com ו/או בטלפון 03-6089979.